

Čechy. To není sranda.

Reflex | 17.2.2011 | rubrika: Labyrint kultury - událost | strana: 59 | autor: MARIUSZ SZCZYGIEL

V představení Jana Mikuláška a Marka Pivovara (dramaturg) je mého originálního textu hodně málo. Řekl bych, že využili tak třicet procent toho, co jsem napsal v Gottlandu. Jiný autor by se zřejmě naštvál. Na mě to naopak udělalo velký dojem.

Ukázalo se, že knížka inspirovala divadelníky k vytvoření bravurních scén. Kolektivní scénymetafory ukazují stav české společnosti ve 20. století.

Scéna na začátku představení; někdo vykřikne: „Kdo neskáče, není Čech!“ a začíná skákat, po něm nesměle začnou skákat další a pak všichni. Aby se přizpůsobili většině, skáčou do padnutí. Mlčící většina? Ne, skákající většina. Publikum, když to vidí, se nejdřív směje a pak už si jen drží tváře v dlaních, protože to je nepříjemný pohled. Neznám prostší a hořčí obraz konformismu.

Velká část publika, těch, co jsou v důchodovém věku a mají permanentky na generálky v Divadle Jiřího Myrona, odešla už během představení.

Tvůrce největšího Stalina na zeměkouli, Otakar Švec, si povídá se svou ženou. Za řadou stolů sedí lidé, celou dobu jedí polévku.

Ústřední výbor? Společnost? Systém? Řada stolů se co chvíli náhle přesouvá – stoly se hrnou na umělce a jeho ženu. Nemají kam utéct, a tak spáchají sebevraždu.

Jeden přesun, dvě lžičky polívky. Jeden přesun, dvě lžičky polívky. A stoly, jak se stahují, duní nepříjemnou ozvěnou.

Skvěle podaný pocit ohrožení a klaustrofobie.

Lída Baarová má na nahých zádech nakreslenou svastiku. Podává dalším a dalším mužům utěrku a oni se snaží jí ten znak setřít.

Marně.

Fronty se stojí ve všech časech. Češi poslušně čekají na chlebičky se salámem, pak na medaile, pak na malé televizory (v 70. letech) a pak jim obsluha vydává klíče, aby mohli zvonit na Václavském náměstí.

Nevím, jak se k tomu stavíte vy, nejsem Čech. Pro mě, Poláka, je těžké představit si něco silnějšího.

Ale ne. Je ještě něco, z čeho jsem byl u vytržení: Normalizační večírek. Během silvestrovské zábavy, která trvá 19 let (1970–89), kde každý tančí se svou televizí, bavič (Karel Gott?) zábavným tónem v tanci vypráví o smrti a pohřbu spisovatele Jana Procházky, jehož zničila StB.

Jan Mikulášek je vizionář. Divadlo je také obraz, konečně to někdo v českém divadle pochopil. Jan Mikulášek má odvalu. A pokud ten odvážný spektakl vznikl díky mé knížce, jsem šťastný.

Priznám se: žádnou z těchto scén jsem jako „autor“ nenapsal ani nevymyslel. Bohužel.

Možná jsem viděl v Česku málo představení (od roku 2000 – 62), ale tohle je první případ angažovaného divadla, s jakým jsem u vás měl co do činění.

Mikulášek s Pivovarem chtějí říct jedno: Čechy. To není sranda.